

Literatūra
un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

28. JANVARĪ

Nr. 4 (315)

Padomju cilvēks — komunistiskās sabiedrības celtnieks — dzīvo saturīgu, piln-
asīgu dzīvi. Padomju vara viņam nodrošinājusi nepieciešamos apstākļus vispu-
sīgai spēju un talanta attīstībai. Ļeņina-Staļina partija pavērusi neierobežotas
iespējas kultūras bagātību apgūšanai. Darba laudim kļuvušas pieejamas cilvēces
kultūras dīženākās vērtības. Viss tas ir svarīgs ieguldījums, kas nodrošina komu-
nisma uzcelšanu.

Pāreja no socialisma uz komunismu prasa ne vien materiālo, bet arī garīgo, mo-
rālo priekšnoteikumu sagatavošanu, prasa radīt ne tikai materiālo, bet arī kultūras
pārplīnību. Māksla un literatūra ir varenī līdzekļi iedarbībai uz cilvēka apziņu un
jūtām. Ar literatūras un mākslas palīdzību bolševiku partija nes tautas māsās
komunisma idejas. Mūsu māksla lielā mērā palīdz likvidēt cilvēku apziņā kapitalis-
ma atliekas, celt visas padomju tautas komunistisko apziņu.

Viens no svarīgākajiem kanāliem, caur kuru literatūras un mākslas sacerējumi
nonāk līdz tautai, saskaras ar tautu, ir mākslinieciskā pašdarbība. Simtiem tūksto-
šiem strādnieku, kolchoznieku un inteligenta darba darītāju iekļāvušies dramatiska-
jos, muzikas un choreografijas pulciņos, koros un citos mākslinieciskās pašdarbi-
bas kolektīvos. Mākslinieciskā pašdarbība padomju valsti sasniegusi tādus apmē-
rus un vērienu, kas nav iespējams nevienā kapitalistiskā zemē.

Kā piemēru var minēt kaut vai mūsu republikā padomju varas gados gūtos māks-
linieciskās pašdarbības panākumus. Republikas uzņēmumos un iestādēs, arodor-
ganizāciju klubos un sarkanajos stūrīšos darbojas 556 dramatisks kopas, 468 kori,
298 deju pulciņi, 176 orķestri. Pavisam mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu ko-
pīgais skaits sasniedz 3000, un tajos darbojas ap 60 tūkstoš strādnieku, kalpotāju
un viņu ģimeņu locekļu. Šie dati neapņēv māksliniecisko pašdarbību kolchozos.

Visi šie 60 tūkstoši cilvēku nodibinājuši ciešas, sistematiskas saites ar padomju
literatūru un mākslu. Turklāt viņi ar savu dzīvo vārdu, dziesmu, deju, muziku
nes mūsu literatūras un mākslas sacerējumus paustās idejas tālāk visplašākajām
tautas masām. Mākslinieciskās pašdarbības nozīmī un verienā pārliecinoši rak-
sturo šāds piemērs: gatavojoties vietējo padomju vēlēšanām, pagājušā gada beigās
arodorganizāciju mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi snieguši aģitpunktos
3223 koncertus, kurus noklausījušies simtiem tūkstošiem vēlētajū. Simtiem tūksto-
šiem mūsu republikas iedzīvotāju šais koncertos dzirdējuši padomju dzejnieku
dzejoļus, padomju komponistu dziesmas, vērojuši padomju tautu krāsās dejas, no-
skatījušies padomju dramaturgu lugas. Nav nemaz jāpierāda, cik liela audzinoša
un izglītojoša nozīme ir šādam masveidīgam pasākumam.

Daudz dzīvojošas rosmes mākslinieciskajā pašdarbībā ienesusi strādnieku un kal-
potāju mākslinieciskās pašdarbības Vissavienības skate. Piemēram, Rīgā vien
skates laikā un gatavojoties skatei no jauna noorganizējušies 59 dramatisks un
40 deju kolektīvi, 25 orķestri un 40 kori. Individuālo izpildītāju skaits pieaudzis
par 369 cilvēkiem. Daugavpilī šai laikā nodibinājušies 8 jauni dramatisks kolek-
tīvi, 5 deju pulciņi, 4 kori un 2 orķestri. Ievērojami pieaudzis mākslinieciskās
pašdarbības kolektīvu skaits Rēzeknes, Krāslavas, Gulbenes, Elējas, Pļaviņu, Vents-
pils un Ludzas rajonā.

Mākslinieciskās pašdarbības skates kā Rīgā, tā arī periferijas rajonos notikušas
un notiek ļoti aktīvi, it visur modinot dzīvu interesi plašās iedzīvotāju masās. Cē-
sis skate piedalījušies 558, Valmierā — 450, bet Rīgā — vairāk nekā 3000 dalīb-
nieku. Līdzīgas sekmes guvuši arī daudzi citi republikas rajoni un pilsētas. Tā-
dēļ ar pilnām tiesībām varam teikt, ka mākslinieciskās pašdarbības skate jau iz-
vērtusies par patiesu visas tautas talanta un jaunrades spēka demonstrējumu.

Skate jau izvirzījusi daudzus lieliskus kolektīvus. Nedalītu atsaucību izpelnī-
jies Ventspils arodorganizāciju centrālā kluba dramatisks pulciņš, kurš skatē
veiksmīgi rādīja tautas dzejnieka J. Raiņa lugu «Pūt, vējiņi». Teicamas sekmes
guvis Cēsu pedagoģiskā instituta koris. Lielu darba prieku un mīlestību tautas
deju iestudējumos un labu koksēšanas tehniku parādījuši Kultūras finieru fabrikas
«Vulkans» strādnieki. Ļoti interesantus priekšnesumus ar tautiskajiem latviešu mu-
zikas instrumentiem — ganu radziņu un stabulīti — Rīgas pilsētas skatē sniedzis
2. Tabakas fabrikas škirotājs b. Avots. Ar augstu meistarību iepriecinājis Arod-
biedrību republikaniskās padomes kultūras nama simfoniskais orķestris, Rīgas jū-
ras tirdzniecības ostas pūtēju orķestris, fabrikas «Rīgas audums» koris.

Jāatzīmē, ka spēris liels solis uz priekšu mākslinieciskās pašdarbības repertuāra
uzlabošanā. VK(b)P CK vēsturiskie lēmumi ideoloģijas jautājumos šai ziņā bijuši
drošs ceļvedis un padomdevējs. Daudzu kolektīvu repertuārs papildināts ar ide-
jiski pilnvertīgiem, mākslinieciski spilgtiem un iedarbīgiem padomju, klasiskās un
tautas mākslas sacerējumiem.

Tāču skates gaitā atklājušies arī nopietni trūkumi. Galvenais to vidū ir tas, ka
skates sagatavošanas procesā mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem sniegta aug-
stākā mērā nepietiekama metodiska konsultatīva lietpratēju palīdzība. Jo sevišķi
tas sakāms par lauku rajoniem. Profesionālo palīdzību mākslinieciskās pašdarbi-
bas kolektīviem nopietni nav vadījuši ne Mākslas lietu pārvalde, nedz arī Mākslas
darbnieku arodbiedrība.

Tāpat skate atklāja, ka joprojām liels un nenokārtots ir mūsu republikas rakst-
nieku, dzejnieku, bet it īpaši dramaturgu un choreografijas specialistu parāds
mākslinieciskajā pašdarbībā.

Labākie kolektīvi izvirzīti republikaniskajai skatei, kas notiks martā. Atlikušais
laiks intensīvi jāizmanto, lai mākslinieciskajai pašdarbībai sniegtu maksimālu pa-
līdzību, lai izcilākos Padomju Latvijas mākslinieciskās pašdarbības kolektīvus sa-
gatavotu tā, ka tie spētu godam pārstāvēt mūsu republiku Vissavienības skates
noieigumā Maskavā.

Mākslinieciskā pašdarbība ir darba ļaužu radošās aktivitātes, tautas neizsmejamās
enerģijas, garīgā spēka un talanta izpausme. Gādāsim, lai šī izpausme atbilstu tam
lielajam latviešu tautas kultūras uzplaukumam, entuziasma un darba varonības
pacēlumam, kas valda Padomju Latvijā un diendienā kļūst arvien varenāks un
cildenāks!

NO PSRS MINISTRU PADOMES UN VK(b)P CK

PSRS Ministru Padome un VK(b)P CK dziļās sērās ziņo, ka 1951. gada
25. janvārī Maskavā 60. dzīvības gadā pēc smagas slimības miris Padomju
Socialistisko Republiku Savienības Zinātnu akadēmijas prezidents, PSRS
Augstākās Padomes deputāts, Vissavienības politisko zināšanu un zinātnu
popularizēšanas biedrības priekšsēdētājs, Lielās Padomju Enciklopedijas
galvenais redaktors, divkārtējais Staļina premijas laureats akademiķis
Sergejs Ivana d. Vavilovs.

Miera draugi

S. Gelberga gleznas reprodukcija

Dzīves un darba prieks

MEINHARDS RUDZĪTIS

Tāpat kā visā mūsu socialistiskajā
Dzīvē, arī Padomju Latvijas pilsētās
un laukos gatavošanās republikas Aug-
stākās Padomes vēlēšanām izraisījusi va-
renu dzīves un darba rosmi. Doties pie
vēlēšanu urnām, nobalsot par latviešu
tautas labāko draugu, dīžo miera karog-
nesēju biedru Staļinu, viņa tuvākajiem
ciņu un darba biedriem, par mūsu repub-
likas izcilākajiem dēliem un meitām ik-
viens padomju patriots vēlas ar istām
svētku jūtām, ar apziņu, ka viņš darīs
visu, ko spējis komunisma celtniecībā.

Katra priekšvēlēšanu sapulcē un sanāks-
mē, aģitpunktos, rūpnīcās, kolchozos,
visās darba vietās izpaužas radošā ini-
ciatīva un sajūsmā. Te ziņo par jaunām
ražošanas uzvarām, ar kurām darba ļau-
dis sagaida vēlēšanu dienu.

Reizē ar aģitāciju par komunistu un
bezpārtejsko bloka kandidātiem vērsas
plašumā socialistiskā sacensība, arvien
vairāk darba patriotu stājas stachanovie-
šu sardzēs.

Sajā masu aktivitātē jo spilgti izpau-
žas padomju cilvēku dzīves un darba
prieks.

Radiotelegramas vēsti, ka tvaikoņu
«Venta» un «Prometejs» komandas līdz
18. februārim virs plāna veiks vēl divus
reisus. Tvaikoņu «Biruta», «Akademiķis
Pavlovs» un citu tālbraucēju kuģu koman-
das no jūras telegrāfē, ka vēlēšanu dienu
sagaidīs, izpildot 2 mēnešu darba normas.
Tvaikona «Generāls Bagramjans» mašīnu
komanda partijas organizācijas sekreta-
ra biedra Matiasa ierosmē apņēmusies līdz
vēlēšanu dienai pacelt kuģa tehnisko āt-
rumu līdz 10 jūras jūdзем stundā. Visiem
Latvijas iedzīvotājiem par nācamo darbu ir

svarīgākais uzņēmums, — paskaidro in-
ženieris Verners Kalniņš, — bet arī mūsu
kolektīvs uzņemies un sajūsmā pilda virs-
plāna saistības par godu vēlēšanām.
Blakus jau uzceltajām spēkstacijām Li-
tenē, Neretā, Annēniekos un Grūbē šova-
sar Padomju Latvijas kolchozos tiks bū-
vētas vēl jaunas. Mūsu pienākums gādāt
attiecīgas ierīces un materiālus šo celtnu
vajadzībām. Daudz kolchozniekiem palī-
dzām ar transformatoru, elektromotoru un
generatoru remonjiem.

Stachanovietis Alberts Kupcis kopā ar
darbības kolektīvu palīdzību veic Gulbe-
nes, Vircavas, Auces un Iecavas MTS
transformatoru pārbūvi.

Sagaidot vēlēšanu dienu, inženieris,
ķimikis Andrejs Ernests bez saviem tie-
šiem uzdevumiem vēl apņēmis apgādāt
darbības motoru un transformatoru no-
dāļu ar nepieciešamām attiecīgu izmēru
stieplēm.

— Sajā nolūkā, — viņš rāda, — kā re-
dzat, konstruēju speciālu stieplu pārvilk-
šanas ierīci. Ar tas palīdzību iespējams
resnāka apmēra stieples pārvēidot tie-
vākās, kādas visvairāk vajadzīgas, tur-
klāt izmantojot arī nolietotas stieples.

Techniskā ziņā samērā vienkārši kon-
struētā ierīce precīzi un ātri no 3 mm
resnas stieples izveido stiepli 0,6 mm
caurmērā.

Darbības stachanovieši Kārlis Birk-
hāns un Jānis Stabulnieks kolchozu va-
jadzībām gatavo elektriskos ūdens sūk-
ņus, kuru konstrukcija un montāža izda-

ņemšanās vai izteikto saistību formulēju-
mi. Vārdos izteiktais patlaban jau daļēji
realizējies, līdz vēlēšanu dienai viss pare-
dzētais būs izpildīts.

Padomju cilvēki savus vārdus apliecina
darbiem. 18. februārī katrā vēlētajā paš-
apziņas un lepnuma, istā svētku prieka
mērogs būs viņa padarītais darbs.

Par to domā visi un visur. No tā va-
dās zinātnieks savā laboratorijā, pedagogs
klasē savu audzēkņu priekšā, kolchoznieks
sniega vizmā dzirkstošajā mežā būv-
materiālu sagādes tālā, visu profesiju
darba laudis simtiem rūpnīcās pie tūk-
stošiem darba galdū.

Visu viņu dzīves un darba prieks rak-
sturo staļiniskā laikmeta būtību, mūsu
socialistiskās Dzīvēs — pasaules jau-
nības zemes varenā istenībā.

Visu viņu sirdis radošas rosmes pār-
pilnajā dienu ritumā dzimst un izskan
padomju cilvēku dzīves un darba prieka
simfonija, sajūsmas, laimes un virsīstības
dziesma, kas vēsti komunisma atnākšanu.

Kapitalistiskā pasaule ar katru dienu
kļūst vecāka, tukšāka, nespējīgāka. Tās
cietpaurinājiem aizstāvjiem nav dzīves
un darba prieka, nākotnes perspektīvas.
Reakcija un pagrims tur pārņēv arī
kultūru un mākslu.

Padomju tautas, komunisma celtnieku
radošais dzīves un darba prieks ar katru
dienu spēcīgāk atbalsojas padomju kultūrā
un mākslā.

Šis prieks silda padomju rakstnieku,
dzejnieku un dramaturgu sirdis.

Šis prieks spulgo krāsu topus un vijas

Leonu Paegli pieminot

Pirmais Maijs

Ziedoņa saule mums krūtīs un sejās,
sarkani karogi pāri mums zied,
varenā ritumā ielās un ejās
brīvības kareivji soļo un dzied:

Labāku nākotni nesam,
pagātnes varai būs grūt,
brīvības kareivji esam,
pasauli gribam sev gūt.

Sodien mēs strādnieku vienību svinam,
miljonu miljoniem radio sauc:
— Brāļi, mēs gaidām! — Ak brāļi, mēs
zinām,
gatavi esam! — šurp atbilde trauc.

Labāku nākotni nesam,
pagātnes varai būs grūt,
brīvības kareivji esam,
pasauli gribam sev gūt.

Jauņu un labāku dzīvi sev ceļam,
darba un taisnības saule kur spīd,
vienotā sajūsmā spēkus sev smejam,
galvai cīņai un darbam tikbrīd!

Labāku nākotni nesam,
pagātnes varai būs grūt,
brīvības kareivji esam,
pasauli gribam sev gūt.

1919.

Jaunie pionieri

Pēc krievu parauga
Mēs pionieri.
Pār mūsu pieri,
uz priekšu aicinot,
mirdz zvaigznes stārs.
Iekarot brīvi,
pārveidot dzīvi
atkal mūsu gars,
jaunais, drošais gars.

Visi pie darba!
Liekta skarba
nav mums vairs jābaidās:
vienība zēl.
Mūsas un brāļi,
tuvi un tāli
rokroka cel,
jaunu dzīvi cel.

Zeme būs zaļa,
visiem būs vaļa,
visur būs nokusis
ienāda sniegs.
Gaļavs arvien!
Austāro dienu
tas mums vairs liegs?
Draugi, laids prieks!
1925. 9. III

Latvijas darba tauta

Caur moku un asinu jūru,
caur nakti, caur šausmām un nāvi
tu iznesi dārgumu jūru
un leppi paceltu galvu
nu draugu un naidnieku priekšā
tu stāvi.

Ap pieri vēl ciešamu vaināgs,
kas tagad kā oreols zīļo,
ap rokām vēl sarautas važas, —
sirds: sauli un brīvību mīļo;
un sāpes, un rūpes, un bažas,
kā melnu putnu bari,
skrien projām pār rimstošo jūru,
krit zaļgojot sarkani stari
uz dārgumu jūru.

Tur bāra bērnu asaras
par baltām pērlēm pārvērstas,
tur kauto ilgu safrī
smie pretim zili mirdzoši.
Un zaļā zvaigznu atspulgā
redz cerības pāra dibenā,
ko dzelzaina vara pakaviem mīna,
bet atkal un atkal tās asus dzina.
Kā sarkani rubini asinis mirdz,
kas tūkstotiem plūda no pašas sirds.

Deg tautas sāpes — sarkanas liesmas,
no viņām dzimst mazas, brīnīgas dziesmas;
un tautas griba — vilks tēraudā loks
ar spārnotām bultām, kas nākotnē
sautas...

Nu stāvi tu brīva kā zaļojošs koks,
sveic tev kā līdzīgu pasaules tautas.
1919. 16. II

Lidosim!

Tiem drosmes vajaga, kas zvaigznes meklē,
tiem spārnu vajaga, kas lidot grib!
Kam bailes krist, lai paliek sekā,
mēs, draugi, lidosim, kur zvaigznes zib!

Dziesmas, biedri!

Dziesmas, biedri, ciņas dziesmas!
Rindās soļot prieks.
Sviediet karogus kā liesmas
jūmtu korās, torņu galos!
Jau zeme sārtos palos,
vecā dzīve irst kā sniegs.

Dziesmās vienība un rosme,
gaišas ciņas prieks,
stipra cēre, liela drosme:
pasauli sev iekarosim,
jūru valsti viņai dosim.
Kur būs strādnieks valdinieks.
1917.

LATVJU DZEJAS VĒTRAS PUTNS

Leona Paegles nāves 25. gadadienā

Kalpa vēlēšanās

Es kalpa kaktā piedzimis,
man kalpa dzīve zaļa;
kāļi saimnieks mantu sarūdis,
mans zelts ir mana vaļa.

Uz plašumu es mājicos
vērst katru dienu acis,
pie dūbrās zemes nesaistos,
kur dažs jau mūžu racis.

No ziemeļiem uz dienvidiem,
no vakariem uz rītiem
es kļūstu līdz ar cīruļiem
pa Jūrgu dienas rītiem.

Kad nāve, baltā māsa, dos
reiz mierā nolikt galvu —
es dzīvi mūžem nesaldos,
tad nāvei lūgšos balvu.

Lai jūrā mana dusas viet
vai dziļā kalna alā,
lai brīvī vilpi pāri iet
vai stingstu mūža salā, —

tik ne zem smagās zemes smakt,
ko visu mūžu nīst!
Tur diezgan saimnieku ko rakt
un lielgrūntnieku istu.

Nepagurt!

Nepagurt, līdz galam nepagurt!
Iedzārtus visas zemes kurt!
Domas nost par dušu, prāts lai ass,
zēlas nost, uz priekšu, liels un mazs!
Sauro dzimteni mums plašu plest,
robežstabus nost un jūrā mēt!
Naidu nost, kas darba tautas šķir,
mūsu lozungus starptautība ir!
Mūsu mīla iet uz tālāko,
Visas rases uzveic, apvieno.
Jaunus horizontus augšā burt!
Nepagurt, līdz galam nepagurt!
1919.

Veseri

Veseri, veseri,
Kāliet nu nākotni!
Sītiēt un trieciēt,
dzeniet un lieciēt;
kas negrib liekties,
lai hizi!
Veseri, veseri,
Kāliet nākotni!
Sītiēt un trieciēt,
dzeniet un lieciēt;
kas negrib liekties,
lai hizi!

Kalēji

Kāliet droši, stāviet stingrī!
Tveriet cieši, sītiēt vingrī!
Hei!
Liesmas rīziēt, tumsā sviediet!
Tumsas sirdī pušu šķeliet!
Zveliet!
Kāliet veserīgu sparū,
rūdiēt tēraudainu garū:
pārkalt pasauli jūnūs dots.

Centrales dziesma

Laukā alz Matīsa kapsētas draud
Latvijas Centrales korpusi baigi,
vēji ap dzeloņu pinumiem raud,
restēs tumst strādnieku vaigi.
Matīsa kapsētas zogmalē rok
kritušos biedrus bez dziesmām pa nakti,
dzīvie bez cilvēka tiesībām smok,
Centrales kamerās rakti.

Latvijas laukos vēl asinis kūp,
kuras par zemi un brīvību lētas,
brīvības kareivju dienas jau drūp,
Centrales nebrīvī sietas.

Centrale — valdošās Latvijas balsts
sarga no graužošā, radošā gara,
Centrale — strādnieku restotā valsts,
augstākais likums kūt vara.

Notūdiēs, graužošais, radošais gars,
Centrales kopīgo ciešanu smēd!
Kārtoties, pasaules cietēju bars,
vienotā strādnieku ķēd!

R. C. ciņumā,
1922. 15. IX

Uzvaras svētki

Pilsēta karogu pilna,
sarkani, sarkani vien!
Purpura lepnums,
rožu un nelku un magonu daile,
asinu svētnis un ciešanu gaile,
griba uz vienību, griba uz brīvi
karogos plīvo.

Zalumi, ziedi un vijigas vijas
balķonos, fasādēs, pilāros vijas,
plakāti milzīgi, gleznas uz namsienām,
mūriem un sētiem.
Kritušos piemin un sumina dzīvos,
kas uzvaru veda,
sniegtot cietumiem, ciešanām, rētiem.
Krāsoti balti mirdz stabi un spīgoļu arkas,
brīvības kolonas, pieminās graniti
pateļas krustceļos, laukumos, parkos;
debesīs, vakar vēl tumšas un spiedošas;
šodien ir saulainas, vieglas un ziedošas:
uzvaras svētki!

1917.

E. Sokols

Šānās Rīgā 1919. gada 23. februārī at-
klāja Strādnieku teātri.

Latviešu padomju literatūra dzima ciņu
ugunis par Oktobra socialistiskās revolū-
cijas uzvaru Latvijā. Šī literatūra gāja
kopā ar «Cīņu», «Brīvības Strādnieku» un
slavenās «Okopnāja Pravda» kanjniecisko
publicistiku. Andrejs Upits, Elerts Klū-
sais, Leons Paegle, Sudrabu, Edžus un ci-
ti ir atlejuši savos darbos šo neizmirst-
amo laiku, atdevuši tam savu rakstnieka
talantu un sirds degsmi.

«Sis laiks, — saka Paegle, — bija lik-
smas ciņas un gaiša jaunradīšanās priekā
pils».

Sini laikā Paegle apbraukāja kā propa-
gandists-lectors vairākas Krievijas un
Latvijas pilsētas. «Se pirmo reizi, — saka
viņš, — pilnīgi izjutu, kāds spēks ir ar
temperamentu un pārliecību teiktam var-
dam jauzu masās. Runāt ar tautu man
šķita kā skaistākā dzīve; es sugestīvi
sevi un citus, un man bij panākumi».

1919. gada janvārī Latvijā nodibinā-
jās padomju iekārta. Paegli ievēlēja par
1 pilsētas vidusskolas (bij. pilsētas gimna-
zijas) pārzini. Tagad šī skola nosaukta
dzejnieka vārdā.

Pēc padomju varas krišanas Latvijā
dzejniekam draud nāve. Ar brāļa palīdzību
viņš bēg no Rīgas uz Kurzemi, kur dzīvo
ar svešu vārdu. Buržuāziskai valdībai
nodibinoties, dzejnieks atgriezās Rīgā un
vairākus mēnešus dzīvoja pagrīdē. Beidzot
Paegli arestēja; pēc kāda laika gan atbrī-
voja, bet nu jau jādzīvo mūžīgos draudos.
Viņu atkal apcietina 1921. gada pavasarī,
bet pēc 2 nedēļām atbrīvoja ar noteikumu
10 dienu laikā atstāt Latviju. Ministru
kabineta mājas del dzejnieks paliek
Latvijā. Pēc tam viņu apcietina 1922. gada
augustā (kā pirmo kandidātu Saimes vē-
lēšanās no Rīgas kreisajam arondniekiem),
atbrīvoja pēc vairāk nekā 8 mēnešiem. Tad
atkal apcietina 1925. gada pavasarī (kā
kreiso arondnieku jauno domnieku), atbrī-
voja pēc 100.000 rubļu drošības naudas. Tik-
līdz viņš sāka strādāt, — apcietina no jau-
na, atbrīvoja arī šoreiz pret drošības naudu.

Tā latviešu buržuāzija metodiski vāja
revolucionāro rakstnieku.

Skolas darba Leonu Paegli nepielaiž,
kaut gan viņu kā populāru latviešu li-
teratūras pasniedzēju uzskaita vairākas
vidusskolas. Dzejnieks pelnās ar tulkoju-
miem. 1921. gada nedēļas Tautas augst-
skola. Paegli uzskaita par lektoru, viņš
lasa seno austrumu literatūras vēsturi
un vada latviešu literatūras semināru.
Jaunatne, pārpildot klausītavas, plaši ap-
meklē savā iemīnotā dzejnieka un lektora
nodarbības. Leons Paegle uzraksta lugu
«Gadsimtu sejas», ko izrāda 1922. gada
Tautas augstskolas kultūras svētkos. Pa-
slāvīgās repertijas politpārskates prakse
periodiski tūlīt Paegli ciņumā bieži
atļauj viņu no darba Tautas augstskola.
Piemēram, visu 1922./1923. mācību gadu,
kā jau bija minēts, viņš nosēdēja ciņumā,
bet pēc tam viņam noliedza lasīt lek-
cijas.

Līdz pēdējam elpas vilcienam dzejnieks
nepadevas nekādiem spaidiem, arvien at-
rada jaunus iespējas aktīvi piedalīties
tautas varonīgajā cīņā par padomju var-
as atjaunošanu Latvijā. Viņš bija latviešu
buržuāziskajiem nacionalistiem vienadi-
bistams gan ciņumā, gan brīvā būdams.

Viņš darbojās kreisajās preses izdo-
vumos «Produkts», «Darbs un maize»,
«Nāksies», «Kolektīvs», «Vienība» u. c.,
kuros rakstīja, izmantojot legalas iespē-
jas, bolševiku partijas literāti. Toreiz jau-
nā latviešu padomju literatūra, tāpat kā
Oktobra revolūcijas laikā, gāja kopā ar
kanjniecisko partijas publicistiku. Leons
Paegle, uzstājot ar aizraušiem, revolu-
cionārās kaisles piesātinātiem dzejo-
liem un runām plašājos kreiso arodbie-
dību strādnieku sapulcēs, pilsētas Domes
un Satversmes sapulces vēlēšanu sanāk-
smēs, skototāju konferencēs utt.

It kā paredzēdams, ka buržuāzija ne-
ļaus viņam ilgi dzīvot, dzejnieks strādā
drudzaini un laiž klajā grāmatu pēc grā-
matas. Tā 1923. gadā vien viņš publicē
6 grāmatas, neieskaitot skolas grāmatas.

Tauta mil un cieni savu dzejnieku. Vi-
ņu ievēlēja Rīgas pilsētas domē, Arpusko-
las izglītības kongresa padomē un valde
un citos sabiedriskos amatos. Viņa dze-
jas deklamē strādnieku sarīkojumos un
lauku pašdarbības kolektīvos, vairākas no
tām parvērsas par ciņas dziesmām. At-
griezies ciņumā pēc kārtējā «brīvības»,
viņš redz uzrakstītus uz kameras sienas
savas dzejas pantus, kurus pats pirms
gada uzrakstījis uz sienas kādā cita ci-
ņumā. Tāpēc dzejnieks var secināt:

Caur akmeni un dzelzi spiedies vārds,
Pret dzeju bijusi bez varas vara.
(«Vārds un vara»)

Paegles dzejas buržuāziskās Latvijas
laikā iznāca piecas grāmatas: «Jauno
vanagu sasaukšanās», «Spārni», «Karogi»,
«Cietumi nelidz» un «Leons Paegle dzejo
intīmi». Šīs grāmatas liecina par autora
izturību un virsīšību rakstnieka darbā,
par viņa revolucionāro rādījumu, kas pa-
dara nemirstīgu paša dzejnieka-revolu-
cijas vētras vēstītāja tēlu.

Nelaidiet nespēku sirdi,
Staigājiet paceltu galvu,
Pretniekam skatīties acis!
(«Draugi»)

Tā dzejnieks uzrunā savus draugus cie-
ņumā.

Līdzīgi motīvi visnotaļ skan arī
viņa prozā un dramaturģijā. Sta-
tu krājumā «Darba bērni» redzami
lauku darba jauniešu beztiesību, skandālo
ciņu par savu eksistenci un iespēju izglī-
toties. Tādi Paegles darbi kā «Sme-
des», «Rei, rei, Kranets» jāpateicam
bērnu un jaunatnes literatūras klasiķi.
Šo stāstu vērtību cēl arī tas, ka tajos
daudz autobiogrāfiska materiāla.

Stāstu krājumā «Pai sapņu sliekšņi» un
ipāši Paegles pēdējos stāstos «Kas at-
sēdēs» notēlota pilsētas strādnieku revo-
lucionārā cīņa, viņu izturība un drosmē
buržuāzisko nacionalistu ciņumos.

Paegles romānos — «Kurš mani mil?» —
(1. daļa «Gāju potni», 2. daļa «Purva
tvaiki») un «Zvaigzīte» realistiķi no-
raksturota Latvijas lauku un pilsētas
dzīve pirms un pēc Oktobra revolūcijas.
Romānā «Kurš mani mil?» parādītas in-
teliģences aprindas — lauku skolotāji
dzīve un darbs, asi kritizēti mīlpilsoni-
ba, pret kuru cinās progresīvā jaunatne.

Ipāši zīmīgs un vērtīgs darbs ir Pa-
egles romāns «Izpostītie». Autors vērš
no pirmajiem parādā buržuāziskās Lāt-
vijas lūku dzīves mētrunas.

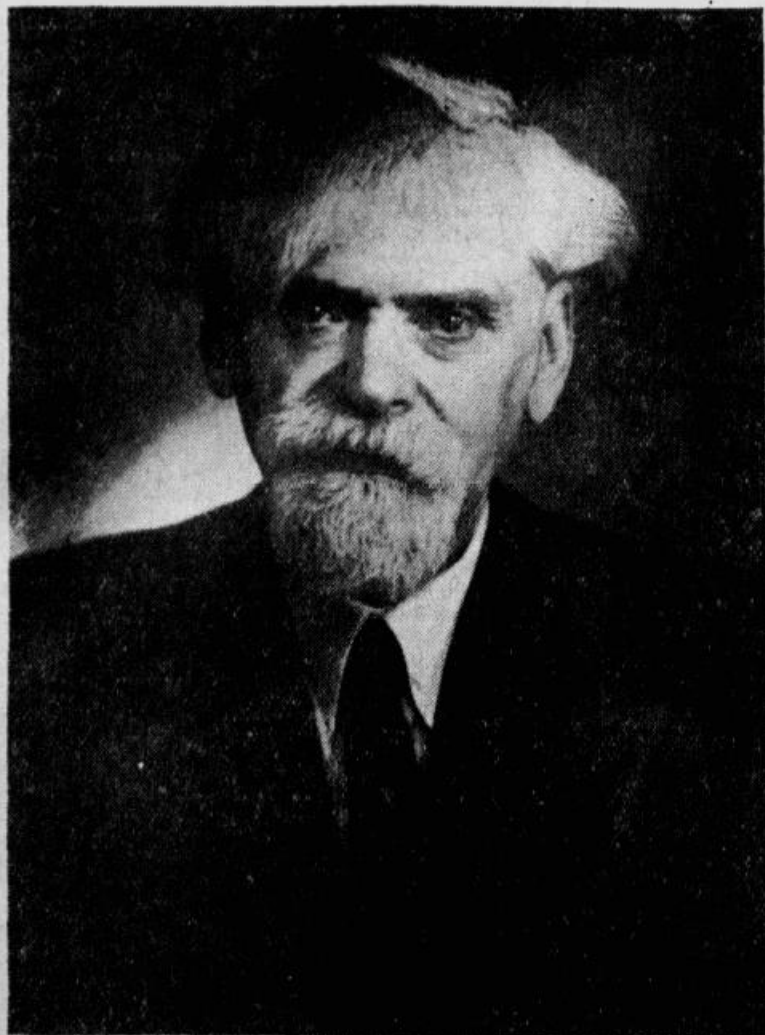
Paegle šai daļā atmasko lauku ka-
pitalistu — budzi, parāda, ka šis eks-
pluatators nežēlīgi izsūc un pazemo kal-
pus un gājējus.

Ar savos dramaturģijas darbos; dramā
«Augšāmcelšanās», «Iela», «Nāves ka-
lējs», «Par un pret» Leons Paegle rea-
listiski atspoguļo tautas masu ciņu pre-
apspiedietiem. Viņa romantiskās un pa-
saku lugas: «Dievi un cilvēki», «Gai-
simtu sejas», «Runa iz maīsa», «Avis
un maskas» liecina, ka Leons Paegles
talants arī šajā literatūras žanrā anga un
sasniegta ievērojamu meistartību.

Buržuāziskās Latvijas sprostā pagura
pār lielais Rainis, kas jau pirmajos gados
pēc pārnākšanas dzimtenē atmēta ar roku
vairākiem iecerētiem un pasāktiemi
mūža lielajiem darbiem. Buržuāziskās Lāt-
vijas drausmīgā beztiesība izdola Leo-
na Paegles partējiskās gramatas ir rak-
nieka varondarba apliecinājums. Viņš pa-
līdzēja partijai nest tautā bolševisma
idejas un politiski audzināt masas, pa-
sargāt tas, ipāši progresīvo inteliģenci no
buržuāzisko nacionalistu un meļeviku
ietekmes. Sevīki grūti ciņu nācis iz-
nīti pret buržuāziskās literatūras sabied-
ro — nelieģo un kalģo meļeviku li-
teratūru. Šai ciņā uzvarēja bolševiku par-
tijas literatūra un prese.

Lielās Oktobra socialistiskās revolu-
cijas uzvarai, padomju kultūras un litera-
tūras attīstībai, pašam varenās socialis-
tiskās lielvalsts pastāvēšanas faktam bija
izšķiroša nozīme kā tautas ciņā par
padomju varas atjaunošanu Latvijā, tā lāt-
viešu literatūras līdzpils. Kad 1940. gada
tautas revolūcija iznīcināja ienīsto Ul-
mana režīmu, tauta lielā vienprātībā no-
baloja par padomju iekārta, par Latvijas
atgriešanās padomju tautu saimē. Tā liels
nopenis arī partējiskajam literatūm
Leonam Paeglem — dedzīgajam komu-
nistiskās partējības un revolucionāras
sajūsmas rakstniekam.

Republika gatavojojas vēlēšanām

Deputata kandidats Teodors Zaļkalns

Tautas mākslinieks Teodors Zaļkalns

Valsts mākslas akadēmija jau otro reizi par deputata kandidātu Latvijas PSR Augstākajai Padomei izvirza latviešu tautas izcilu mākslinieku, tēlnieci, komponistu un nenogurstošu sabiedrisko darbinieku — akademiķi Teodoru Zaļkalnu. Ka viņa radošais darbs ieguvis visplašāko popularitāti darba lauku masās, liecina fakts, ka Zaļkalna kandidātu izvirza arī Valsts konservatorijas un tekstilfabrikas «Māra» kolektīvi.

Tagad pazīstamais skulptors izaudzis laukos, Alūzū Zaļkalnā. No turienes savā apziņā līdz sirmam vecumam viņš saglabājis lauku dzīves un darba pasaulē priekšstatus, lauku vienkāršo cilvēku darba mīlestību, sīrību, dziļu dzīves izpratni.

Jaunības gados T. Zaļkalns guvis ierosmi darba ritmā. Darbs kā dzīves cildinātājs likums un cilvēka vērtīgākais pienākums avien vadījis un virzījis viņa gribu un centienus. Ar darbu viņš iemantojis tautas cieņu.

Jau bērnībā un jaunībā Zaļkalns asi un skaidri izjuta šķiņš attiecības, kas Latvijas darba ļaudis virzīja cīņā pret baronu, mužu īpašnieku un lielgruntu īpašnieku interesēm un privilēģijām. No lauku darba jaunatnes vīdus izaugusi daudzi revolucionāri cīnītāji, aktīvi sabiedriskie darbinieki, nākošie bolševiku partijas biedri, kas šodien redzami atbildīgos valsts administratīvos un izglītības postenēs. Studējošā jaunatnē Zaļkalna skolas un mācību gados Latvija aktīvi piedalījās darba lauku atbrīvošanas kustībā, cīnījās pret reakcionārās buržuāzijas tiesiskumu, pret buržuāziskā nacionālisma idejām sabiedriskajā dzīvē, mākslas un kultūras jomās.

Sajā sabiedriski sociālajā vidē veidojās arī topošā mākslinieka personība. Ka cilvēks un mākslinieks Zaļkalns izaudzis visciešākā saskarē ar krievu tautas progresīvas inteliģences centieniem. Krievu klasiskās mākslas ietekme uz visu mūžu atstājusi dziļu iespaidu viņa daiļradē, pasargājot tautas realisma veselīgo pamatu no modernisma pārspīlējumiem.

Savu pirmo māksliniecisko izglītību Zaļkalns ieguvis Pēterpilī. No turienes kā Stiglica mākslas skolas ārzemju stipendists viņš devās uz Parīzi, kur savas skulptora gaitas iesāk izcilā franču 19. gadsimta tēlniecības meistara Ogista Rodēna vadībā. Studējot tēlotājas mākslas klasikas un renesanses laikmetu meistarus, viņš apgūst lielas profesionālās zināšanas.

Sajā laikā viņa ievērojamākie darbi ir pieminekļi izcilajam latviešu komponistam Emīlam Dārziņam un marmora cirstais rakstnieka realista Rūdolfa Blaumaņa krūšu tēls, kas kara gados pazudis. Šo T. Zaļkalna daiļrades posmu spilgti raksturo arī caurspīdīgā marmora veidots «Sievietes galva», kura tagad atrodas Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā Rīgā. Cildinošu atsauksmi par šo Zaļkalna darbu, būdams Rīgā, izteica PSRS Mākslas akadēmijas prezidents A. Gerasimovs.

Pirmā pasaules kara gados, dziļi izjūtot un saprotot latviešu tautas pārdzīvojumus, Zaļkalns rada vairākus darbus,

kuros cenšas izsacīt laikmeta vispārīgājumu atsevišķu cilvēku — sievietes matē — raksturojumus. Tā rodas viņa melna granīta atveidots «Māmiņa», granīta cirsta un bronza atlieta «Māte». Realistisko, patieso dzīves uzstādi šajās skulptūrās viņa mākslinieka meklējumi apdare.

Lielo Oktobra socialistisko revolūciju Zaļkalns sagaida Pētergradā. Viņš ir viens no pirmajiem tēlniekiem, kas atsaucas revolūcijas ģenija lēģina aicinājumam radīt monumentālas skulptūras darbus: viņš veido franču revolucionāra Blanki un krievu revolucionāra demokrāta Černisevska pieminekļus, darina komponistu Skjabinu un Musorgska krūšu tēlus.

Buržuāziskās Latvijas laikā Teodora Zaļkalna daiļradē nebija iespējas atbilstoši ieskatīties uz to, ka Zaļkalna tajā laikā veidotās skulptūras — Poruka kapa piemineklis, Kronvalda Ata piemineklis bronza, Rūdolfa Blaumaņa piemineklis granītā — apliecināja viņa izcilās spējas, mākslinieka darbu Akadēmijā nedeva. Taisni tādēļ buržuāziskās Latvijas laikā idejiskajā tukšumā Zaļkalns bija liels atbalsts daudziem topošajiem māksliniekiem.

Zaļkalnu kā pedagogu ar lielu atzinību atceras arī izcilais, bet agri mirušais Merkurova un Muehinas jaunākais līdzgaitnieks, padomju skulptors Sadrs. Daudz gadus strādājis par veidošanas un kompozīcijas skolotāju lītišķās mākslas skola Jekaterinburgā (Sverdlovskā). Zaļkalns iepazīs ar Sadru, kā iepriekšējo skolotāju bija atzinusi par nesekmīgu mācības iepazīšanos ar Sadru jaunrādī, Zaļkalns par to izteicās ļoti pozitīvi un ieteica Sadram noteikti turpināt studijas tēlniecībā. Velāk plaši pazīstamais skulptors T. Zaļkalnu ar gandarījumu nosauca par savu pirmo skolotāju, kas parādījis tam pareizo ceļu mākslā.

Viņi padomju vara un bolševiku partija pilnībā nvertēja Teodora Zaļkalna nopelnus, piešķirot viņam goda pilno tautas mākslinieka nosaukumu un uzticot viņam jauno tēlnieku audzināšanu Valsts mākslas akadēmijā. Zaļkalns ievēlts arī par PSRS Mākslas akadēmijas īsteno locekli.

Zaļkalns strādā nenogurstoši, ar jaunekļu možumu. Viņš izvēlējies vienu no grūtākajām un atbildīgākajām tēmām — radīt J. V. Staļina ģimēni. Sajā darbā viņš izteica dziļas visas pasaules darba lauku vadoga, gudrā Staļina personības cildenumu. Šo tēlu, kas izveidots gipsi, mākslinieks tuvākā laikā izcirst marmorā.

Pēdējos gados T. Zaļkalns veidojis arī profesora A. Kirhenšteina, tautas mākslinieka komponista A. Kalniņa un akademiķa Blumhacha portretus, izaudzinājis daudzus jaunus skulptorus — Baumanī, Leimani, Loci, Bruziti, Furmani, Novožecovu, Albergu u. c., kuru darbi jau guvuši ievērojamu izstādes.

Pallatan, kad tauta Teodoru Zaļkalnu atkal izvirza par deputata kandidātu, viņš strādā pie plaša vēriena skulpturālās kompozīcijas «Atbrīvotais», kuru arī cer izcirst granītā.

Prof. Em. Melderis

Kulturas dzīve Padomju Latvijā

Vērsas plašumā vēlēšanu agitācijas darbs

Par agitācijas darba vērtību sakarā ar LPSR Augstākās Padomes vēlēšanām liecina dati, kas sakopoti 25 republikas rajonos.

Pavisam šajos 25 rajonos jau nolasītas pāri par 1100 lekcijas, kuras noklausījušies 70.000 vēlētāju. 374 agitbrigādes sniegušas 532 koncertus. Tos apmeklējusi 33.000 klausītāju.

Ar labām sekmēm rajonu agitpunktos darbojas ap 200 konsultācijas punktu.

Tautas namos, klubos, kolchozu sarkanajos stūrīšos un agitpunktos iekārtotas 72 vēlēšanām veltītas izstādes un 500 tematiskie stendi.

Pirmizrāde kultūras namā

Bauskas rajona kultūras nama pašdarbības kolektīva dramatiskā kopa režisores b. Rozenbergas vadībā iestudējusi A. Djakova lugu «Ligava ar pūri». LPSR Augstākās Padomes vēlēšanām veltītā pirmizrāde notika 22. janvārī, pulcinot ap 500 skatītāju.

Pašlaik dramatiskā kopa iestudē J. Jallunera komediju «Patikamās rūpes» un vēlēšanu dienai gatavo vairākus viencēlienus.

Rajona kultūras nama kora koncerts

Sā gada 20. janvārī Cēsu rajona kultūras namā notika pirmais plašākais kultūras nama kora (diriģents A. Krastiņš) koncerts ziemas sezonā. Koris, kurā pēdējā laikā dzied jau vairāki neka 60 cēsnieki, sniedza pāri par 20 krievu un latviešu muzikas klasiku, kā arī padomju komponistu dziesmas un kantātes.

Jauna skatuve

Rotkāju ciema klubā nesen atklāja jaunbūvēto skatuvi. Kluba skatuves atklāšanas sarīkojums izvērtās par nozīmīgu notikumu ciema kultūras dzīvē. Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām veltītu referātu nolasīja Praviņu MTS politiskās daļas priekšnieka vietnieks b. Meikālis. Mašīnu un traktoru stacijas un ciema kluba dramatiskā kolektīvu dalībnieki sniedza mākslinieciskus priekšnesumus.

Mākslinieciskā pašdarbība vēlēšanu agitācijā

Pie Kursas ciema agitpunkta rosinī darbojas trīs mākslinieciskās pašdarbības pulciņi — dramatiskais, tautisko deju un literārais. Dramatiskā pulciņa dalībnieki un dejojāji pašlaik gatavo programmu vēlēšanām veltītiem sarīkojumiem, bet literārais pulciņš organizē lasītāju konferenci par S. Babajevska romānu «Zelta Zvaigznes kavalieris». Ik nedēļas agitpunktā notiek kino izrādes, kurās rāda izcilas padomju mākslas filmas. Vēlētāju sanāksmēm sagatavotas divas lekcijas: «Staļina Konstitūcija — visdemokrātiskākā konstitūcija pasaulē» un «PSRS tautu vienotā saime».

Tvaikona agitkolektīvs

Jau divus gadus darbojas tvaikona «Generalis Bagarmjans» agitkolektīvs. Visi septiņi agitatori izvirzījušies kuģa labāko jūrnieku skaitā.

Katras nedēļas sākumā notiek kārtējais seminārs, kurā agitatori iztirzā turpmāko pārrunu tēmas, apmainās pieredzi. Daudz uzmanības veltīts, lai celtu agitatoru prasmi pārrunās ar vēlētājiem izmantot daiļliteratūru.

Tvaikona agitpunkts glīti iekārtots un bagātīgi apgādāts ar vēlēšanu literatūru un periodiku.

«Padomju dzeja cīņā par mieru»

RS klubā šīs dienas notika krievu sekcijas un Kirova rajona 7. vēlēšanu iecirkņa agitpunkta kopīgs sarīkojums, veltīts cīņai par mieru, pret kara kurinātājiem, kurā piedalījās arī Maskavas viesis, Staļina premijas laureāts Sergejs Michalkovs.

Sarīkojumu ievadīja sekcijas vadītājs Jevgeņijs Ratners, uzsverot, ka cildenā miera cīņā tema ir viena no svarīgākajām padomju un visas pasaules progresīvajā literatūrā. Pēc tam dzejnieki Konstantīns Semenovskis, Levs Prozorovskis, Mihaīls Skorodumovs, Vladimīrs Alatircevs, Nikolajs Bahtjukovs, Nikolajs Suliko, Ananījs Filimonovs un Vladimīrs Miķelsons nolasīja savus dzejoļus, kuros atspoguļojas padomju patriotu dzimtenes mīlestība, sociālistiskās celtniecības entuziasms un vienotā gribā cīnīties par mieru un demokrātijas uzvaru visā pasaulē.

Dzejnieka Meinharda Rudziša latviešu valodā nolasīto dzejoļu «Vladimīram Majakovskim par deju un par klusēšanu» krievu valodā lasīja dzejnieks K. Semenovskis, bet divus Mirdzas Kempes dzejoļus — «Kauns Amerikai» un «Miera vārds» krievu valodā lasīja L. Prozorovskis.

Sarīkojuma noslēgumā savus jaunākos daiļdarbus lasīja Sergejs Michalkovs. Pēc tam sekoja mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu priekšnesumi.

Deputata kandidats Jānis Ozoliņš

Tautas iemīļoto dziesmu komponists

Baldones rajona vēlētāji izvirzījuši par deputata kandidātu Latvijas PSR Augstākajai Padomei komponistu nopelniem bagājo mākslas darbinieku Jāni Ozoliņu.

Jāņa Ozoliņa vārds plaši pazīstams latviešu tautā, viņa dziesmas dzied visi mūsu republikas kori, tās skan skolu koros, pašdarbības koru kolektīvos, Padomju Latvijas lielajos dziesmu svētkos. Jānis Ozoliņš nekādā nav atravis savu mākslu, no dzīves: viņa dziesmas atspoguļojas lielās cīņās par mūsu padomju dzimtenes brīvību, tās pauz arī padomju dzīves sodienas skaistumu, padomju lauku darbu un jauncelšes prieku, specīgas, dzīvi apstiprinotās jūtas. Viņš visvairāk arī darījis, lai latviešu muzikas dzīvē ievadītu padomju masu dziesmas žanru. Pietiek miest skatu uz virkni viņa pazīstamāko dziesmu, lai redzētu, cik nozīmīgs šis viņa sniegums latviešu padomju muzikas dzīvē, cik liela tā sabiedriskā loma.

Jānis Ozoliņš kā komponists veidojis Lielā Tēvijas kara gados. Tad dzima tādas viņa padomju patriotiskās masu dziesmas kā «Latviešu strēlnieku dziesma» (Fr. Rokpeļņa), «Staļina vīri» (A. Grigulja), cēlbalsīgā viru kora dziesma «Mums jāpārnāk!» (V. Luksa) u. c., kas pauda padomju karavīru drosmi, dzimtenes mīlestību, modināja virsīkgumu, varonības un pacilātības jūtas. Silts lirisms, cīnītāju draudzības, mīlas jūtas runa no dziesmām solo balsij ar klavieru pavadījumu «Trīs draugi» (Fr. Rokpeļņa), «Meitenes vestule strēlniekam» (Jūl. Vanaga), strēlnieku frontes dziesmiņas «Bij putekļos celi» (Jūl. Vanaga). Starp dziesmām, kuras atspoguļoja varonīgo brīvības cīņu laiku, minama vēl dziesma bērnu un sieviešu korim «Ir» (Fr. Rokpeļņa); kara tematikas dziesmu loks noslēdzas ar virsīkgu «Uzvarējām!» (Fr. Rokpeļņa). Jau šajās dziesmās redzam visas Jāņa Ozoliņa dziesmu būtiskakas īpašības — dabisku, nemākslotu melodiskumu, izteiksmes vienkāršību, jūtu siltumu, prasmi atrast muzikālos tēlus, kas plaši atbalsojas masās. Viņa dziesmas dziedāja un dzied, tās arī tagad mums stāsta par lielo laikmetu, kurā tās radušās.

Jānis Ozoliņš arī pēc Lielā Tēvijas kara paliek uzticīgs masu dziesmas žanram, ar ko bija sākusies viņa jaunrade. Ar visu savu negurstošo dedzību viņš stājas padomju dziesmas kopšanas darbā tagad jaunajos atbrīvotās Padomju Latvijas apstākļos. Ar savu Lielā Tēvijas kara gados izveidotu Latvijas PSR Mākslas ansamblī, vēlāk Filharmonijās, tagadējo Valsts kori viņš propagandē jaunās latviešu un krievu padomju komponistu dziesmas, iekārto daudzas populārākas padomju masu dziesmas korim. Viņa paša masu dziesmas leģst jaunu saturu, kara tematikas stingro, nopietno dzejas un muzikas tēlu vietā nāk gaiši, dzīvesprieka un saulainības pilni dzīves jauncelšes, padomju zemes un dzimtenes skaistuma tēli. Un komponists savās dziesmās tagad pirmā kārtā piegriežas tai paaudzei, kuras rokās ir visa nākotne — jaunatnei, viņa dziesmas tagad visbiežāk

rakstītas skolu, bērnu, pionieru korim. Jānis Ozoliņš spēj brīnīgi atrast tādas intonācijas, kas saista, valdzina jaunatni — spīrius, dzīvus ritmus, melodijas, kas paliek prātā, dziesmas, kurās daudz patiesa prieka, gaismas, saules. Cik daudz spīgtuma, dzīvesprieka izjūtas, piemēram, tādas bērnu kora dziesmās kā «Skaista mūsu zeme dzimtā» (A. Brodeles), «Jauniešu dziesma» («Mūsu dziesma skan jaunajai dzīvei», J. Grota), «Pionieru dziesma» («Mēs jaunrā pulkā nākam simtiem», A. Baloža), «Padomju Latvijai» («Mums dziesma plūst no skaidras krūts», A. Čaka), «Zēnu dziesma» (V. Luksa), «Bērnu pavasara dziesma» («Sarkanā Armija atnesa dzīvi», A. Sakses) u. c. Daudz dziedātas šīs dziesmas pieder pie pamatrepertuāra, kādu latviešu padomju komponisti devuši skolai, devuši masu dziesmas novādā, kas palīdz celt jauno padomju dzīvi.

Tanī pašā laikā jaukto kora repertuāra ietī Padomju Latvijas dziesmu svētkos skandinātās Jāņa Ozoliņa dziesmas «Sveiciens Padomju Latvijai» (J. Sudrākalna), «Zvejnieka dziesma» (J. Vanaga) — viena no komponista vispopulārākajām liriskajām masu dziesmām. Liriskā stīga vispar ļoti stipra Jāņa Ozoliņa daiļradē. Bez daudzām minētajām dziesmām, kā lirisku dziesmu ļoti poetiskus piemērus vel var nosaukt «Partizanu dziesma» («Mīļa, mīļa, asins rasa», Jūl. Vanaga), «Tālu stiepjas tumši sili» (A. Brodeles), «Ziedi, mana līnu druva» (J. Grota), «Griķu druva» (I. Mežnors).

Starp Jāņa Ozoliņa pēdējā laikā dziesmām ir dažas, kuras vērojam jaunu vaibstu iezīmēšanas komponista daiļradē, īpaši uz lielas formas veidojuma pusi. Tada ir dziesma jauktam korim «Var», kur dzejnieka P. Sila vienkārši specīgajam vārdiem komponists radis stiprus, svaigus, raksturīgus muzikālos tēlus ar skaisti pielietotiem imitāciju vīļiem kora faktūrā. Vel plašāk veidota «Mana dzimtene» (I. Mežnors), arī jauktam korim, viena no komponista pašām jaunākajām dziesmām un vispār komponista līdz šim vislielākā dziesma. Dziesma ar dziļu emociju tēlo dzimtenes dabas skaistumu, atmiņas par senām nebrīves dienām, atbrīvotās tautas radošo garbu, Padomzemes ceļšanos preti saulei. Tās muzikālajā valodā daudz dažādības, svaiguma, interesantu kora balsvedības panēmieni. Abas dziesmas uzņemtas šīsvalas Dzesmu dienu repertuārā.

Jāņa Ozoliņa labākās dziesmas iegājušas mūsu dzīvē, kļuvas par plašu padomju darba lauku masu īpašumu. Viņu pazīstam arī kā ievērojamu kora diriģentu, Latvijas PSR Valsts kora māksliniecisko vadītāju, ka vienu no Padomju Latvijas dziesmu svētku virsdiriģentiem, Latvijas Padomju komponistu savienības atbildīgo sekretaru. Viņš arvien atrod laiku arī plašam sabiedriskam darbam. Nododami savas balsis par komponistu Jā Ozoliņu, vēlētāji balsos arī par tālāku Padomju Latvijas muzikas kultūras uzplaukumu.

Jēkabs Vītiņš

TAUTU DRAUDZĪBAS DZEJNIKS

Artas Piles dziesmu vakarā

N. GRINFELDS

Pavlo Tičinas 60. dzimšanas dienā

J. SUDRABKALNS

Dzejoli «Vēstules dzejniekam» meitene raksta: «Kam vajadzīgs jūsu rāķistais trijleis val sonets? Nebrīnieties, nerakstu jums par milu. Un piebilstu: jūs esat spēks, un jūs vēl kļūst komunisti.»

Krājumos «Vejs no Ukrainas» (1925.) un «Partija veda» (1934.) Pavlo Tičina ar lielu spēku tēlo revolūcijas uzvaru, jaunās dzīves celtniecību, boļševiku partijas lomu. Ukrainu dzejnieks savā ugunīgajā kvēlā, jauno socialisma ceļu slavinājumā, asajās ritmos, skarbahās un reizē tik optimistiskajās gleznās sasauca ar lielo revolūcijas dzejnieku Majakovski. Kā himna maršam līdzīgā rītmā skan grāmatas

kas iznāca 1938. gadā. Vienotai padomju Dzimtenei, Staļina tautu saimei varenī skan liela ukraiņu dzejnieka slavinājumi. Viņam dārga padomju tautu socialistiskās kultūras vienība. Dzejoli, kas devis no saukumu grāmatai, viņš jauki attēlo jūtas, kas rodas saskarē ar citas tautas kultūru un valodu. «Skriet, it kā būtu labai veselībai dzēris no ezīda avota. Ai, dzēris, dzērtu vēl un atkal pieploc, vēl un vēl. Kaut vārds ir pateikts citādi, tak paliek viņa mūsu būtība. Tā nav tik valoda, tik skaņas vienkāršas, tur saklausī tu darbu, sviedrus, mokas — vienotās dzimtenes jūtas. Tur meži šāle, tur smaržo puķes, tur kūsa tautas loksme. Tur jūti šķiras vīriību no senlaikiem līdz mūsu dienām. Un cita valodu tu pārliec, ietver savā, brīnīšā un bagātā. Un tas rada pamatus proletariāta spēkam.» Pretstati izvirtušanai, sairstošanai buržuāzijas, kapitālisma pasaulei Tičina parāda saulaino uzvarošo socialisma dzīvi. «Jaunības dziesmā» dzejnieks saka: «Mūsu laudis tik stipri kā no tērauda, mēs elpojam pilnu kruti, skaidri saskatām tāles. Mēs strādājam milzīgā vispasaules zālē — lidojumi, sacīkstes, festivali seko cits citam.» Kāds cits dzejolis saucas «Pirmo reizi vēsture» — tādas jaunības, tāda daļuma kā padomju zeme vēl nav bijis nekad un nekur.

Добровісне, яснесне,
незачесне, молоде, —
і маче ях воко прекрасне
як ніколи і ніде!

Dzejolkrājumā «Lerauds un maigums» (1941.), Liela Tēvijas kara dzejoļos, kas apvienoti krājumā «Diena pienaks», un poemā «Drauga bērns», pēckara darbos aug un paplašinās dzejnieka apvārnis, tems dažādība, idejiskais dziļums, meistarība. Mēs ieraugām dedzīgu patriotu, boļševiku, neatlaidīgu miera cīnītāju. Viņš apdēdzo pagātnes un tagadnes varopus, aizgrābts slavina lielo Staļinu, boļševiku partiju.

Staļina tautu saimes dzejnieks ir arī visai izcilis tulkotājs, kas ar saviem rūpīgi un iedvesmotiem tulkojumiem veicina tautu sapazīšanos un draudzību. Viņš tulkojis ukraiņu Puškina, Lermontova, Krilova, Gorkija darbus. Brālīgo tautu dzejnieks viņš netulko no tulkojumiem vai burtiskajiem atbaidījumiem (podstročnikiem), bet no oriģinālvārdiem. — Tičina iemācījies vairākas (tik dažādas, plemēram, kā baskību, armēņu, lietuvju). Dzejnieks ir arī ievērojams literatūras pētnieks un publicists. Viņš uzticīgi un neatlaidīgi ilgus gadus kalpojis Dzimtenei kā PSRS un Ukrainas Augstākās Padomes deputāts tautas izglītības komisars, un ministrs. Ukrainas, Zinātņu Akadēmijas īstenais loceklis.

Tauta, Dzimtene dzejnieka darbu novērtējusi augstu, viņš ir Staļina premijas laureāts augstu ordeņu kavaleris. Padomju tautu, visas pasaules darba ļaudžu mīlestība ir viskrāšņākais vainags dzejnieka jubilejā.

titula dzejolis. Lai naidnieki lād un draud, viņi lemti bojā ejai, visi buržuji sagrūs vienā bedrē, — sist viņus, kaut! mums savu pasauli celt! Ne Reinas, ne Marnas krastos bet mūsu MTS lāsā grāmatas, mēs nedodam miera stratosferai un atomam. Mūsu komjaunieši, mūsu pionieri nāk talkā veteranu un visus mūs ved uz priekšu partija. Tikpat vingras un asas un liksmas šai krājumā Sarkanarmijas un traktoristes dziesmas. Vārds cērt kā zobens, augšupejošās šķiras varenais spēks rautin rauj uz priekšu. Grūstiet, grūstiet, sagrūstiet, visi ķēžari un troņi! triecas mūsu armija, Sarkanarmijai! Gaisti, gaisti, pagaisti mājās vecā diena — visi lasām, rakstām nu, visi šāra vienā! Dzīves ikdiena, publicistiska doma, asi izteikti ietveras Tičinas dzejā, izkūst radīšanas uguns, pārveršas idejiskā daile. Dzejnieks lieto visai sekmīgi alkārtumus, vesulu vārsmu referēnus, galveno težu uzsvērumus, maina pantmērus ar lielisku meistarību. Nezinu nekad un arī nekur neviena dzejnieka blakus Majakovskim, kas būtu tik grūti tulkojams kā Tičina. Viņa dzejoļi labi pārtulkoti — liels gods.

Pavlo Tičina ir viens no visdziedzīgākajiem un izcilākajiem padomju tautu brālības, draudzības dzejminiekiem. «Vienas dzimtas jūtas» saucas viņa dzejolkrājums,

B. PRAUDINS,
Jaunatnes teātra galvenais režisors,
LPSR un ČSFR nopelni bagātā
skatuves māksliniece

pārējās telpas neapmierināja teātra prasības. Bet visos kļūdošā stingra apņemšanās netaupīt pūli, lai ar Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 28. gadadienu izrādes regulāri varētu sniegt savas telpās pēc mūsu teātra uzdevumu daļas vadītāja, vecākā latviešu skatuves būvētāja B. Levenšteina ierosinājuma kolektīvs pieņēma lēmumu skatuvi izbūvēt pašu spēkiem un godam izpildīja uzņemtas saistības. 1945. gada 6. novembrī devām pirmo izrādi jaunajās telpās.

Tai laikā visi teātri intensīvi gatavojās krievu klasiskās dramaturģijas skatei. Mēs izvēlējāmies A. Ostrovskā «Ko meklē, to atrod». Strādājām asprindzināti.

1945. gadā notikusi Vissavienības jaunatnes teātru skate un it sevišķi neveiksmīgs 1946. gada martā krievu klasiskās dramaturģijas skate ar A. Ostrovskā lugu «Ko meklē, to atrod» (režisors B. Paudiņš) parādīja, ka repertuāra izvēlē teātris atrodas uz pareiza ceļa. Bet, no otras puses — bija redzams, ka mākslinieku kolektīvs, kas komplektējās galvenokārt no jauniem aktieriem, ir spējis un gatavībā nesaliedēt, dažāds. Lai stingri nostātos uz socialistiskā realisma ceļa, bija nepieciešams visam kolektīvam atrast kopīgu, vienu valodu. Bija jāšāķ mācīties, ņemot par pamatu liela krievu skatuves reformatora Konstantīna Sergejeviča Stani-slavskā sistemu. Kolektīvs dzīvi atsauca šim aicinājumam. Repertuārs tika uzņemta M. Gorkija luga «Sikpilsonga».

So izrādi sagatavojot, nospraudām uzdevumu, lai studijiskā darba teātra kolektīvs izprastu un pārbaudītu sevi visus aktiera meistarības elementus un galvenais — attīstītu un paplašinātu savu pasaules uzskatu, lai izrādes skanētu idejiski pareizi un patiesi. Darbs rīta lēnām un pagrūti. Izrādes sagatavošana prasīja 144 mēģinājumus. Tomēr pūles nebija veltīgas. Ar izrādi «Sikpilsonga»

teātris pacēlās jaunā, augstākā sabiedriski mākslinieciskā pakāpē.

Paplašinoties krievu skolu tiklām, kā arī ņemot vērā ievērojamo skaitu krievu tautības jauniešu fabrikās un rūpnīcās k. Rīgā, tā arī perifērijā, 1946. gadā tika noorganizēta teātra krievu trupa.

Jau pirmajā gadā divas šīs trupas iestudētas izrādes, it sevišķi J. Svarca «Sniega karaliene», parādīja jaunā pasākuma savlaicību. Bija radīta iespēja latviešu un krievu jaunatnei noskatīties izrādes kā krievu, tā latviešu valodā. Bez tam pašā teātri tas izraisīja veselīgu sacensības garu, darba priedzes apmaiņu.

Ikvien jaunatnes teātris vispirms ir pedagogisks teātris. Vajadzēja nopietni domāt par pedagogiskā audzinājo darbu. Katrai trupai tika piesaistīts pedagogs, kura uzdevums bija nostiprināt visciešākās saites ar skolām, kā arī ar rūpnīcu jaunatni. Mūsu skatītāju galvenais konfingents ir skolēni no pirmās līdz desmitajai klasei. Bija jāorganizē repertuārs, lai apmierinātu dažāda vecuma skatītāju prasības.

Aktieriem bija daudz jāmacās tieši pedagogiskos jautājumos. Jaunatnes teātra aktieri un režisori nedrīkst apmierināties tikai ar tēlu vairāk vai mazāk pilnīgu izveidošanu. Viņiem vispirms jābūt audzinātājiem un jāzina, vai jaunais skatītājs pareizi izprot izrādes domu un ideju.

Kad K. S. Stani-slavskim jautāja: «Kā jāspēlē bērniem?», viņš atbildēja: «Tāpat kā pieaugušiem, tikai vēl skaidrāk, vienkāršāk.» Šis liela krievu skatuves meistara novērojums lai ir likums katram mūsu teātra darbiniekam.

1947. gads bija Jaunatnes teātra mākslinieciskās veidošanās un nostiprināšanās gads. Ar katru izrādi režisura un aktieri cēla iestudējumu sabiedrisko mērķtiecību, izkopa meistarību. Tādas izrādes, kā A. Fadejeva «Jaunā gvarde», S. Mičalkova «Sarkanais kaktiņš», S. Mič-slavskā «Strazds, pavasara pulns», A. Arbuzova «Tikšanās ar jaunību», A. Brigidēres «Princese Gundega», A. Ostrovskā

Mūsu dzejoļi reizi aplaimo klausītājus ar tematiski iztētiem stila koncertiem. Sastādot savas programmas, tie parasti vadās no mērķa izdevīgāk parādīt savas baiss dotības un individuālās mākslinieciskās spējas. Nenoliedzim arī šādu koncertu nozīmi, kuru pievilcības centrā vispirms stāv kāda nozīmīga mākslinieciskā izpildītāja personība. Tomēr nedrīkst novērtēt arī citu pieeju muzicēšanai, proti, kad mākslinieks atsakās no savas personības demonstrējuma kā no pašmērķa, bet, orientējoties uz zināmas tematiski mērķtiecīgas programmas interpretāciju, mobilizē un apzinīgi pakļauj visas savas iespējas šīs programmas pilnīgākai atklāšanai. Neapšaubāmi — šāds muzicēšanas veids prasa no dzejoļa nopietnu, daudzpusīgu kultūru, savu līdzekļu meistarisku pārvaldīšanu, prasmi «objektīvizēt» pieeju muzikas mākslas darbam, vārdu sakot, prasa īpašības, kas, diemžēl, nevisai bieži sastopamas pie mūsu vokālistiem.

Tematiskie koncerti var sniegt dziļas un paliekamas atziņas par atsevišķu komponistu daiļradi, stilu īpatnībām, attiecīgu laikmetu raksturojošu jūtu un ideju pasauli, ievērojama mēra veicinot klausītāju kultūras līmeņa celšanu, izkopjot viņu māksliniecisko gaumi. Izejot no šiem apsvērumiem, 19. janvārī notika Artas Piles dziesmu vakars pelnīja lielisku ievērošanu no sludējošās jaunatnes, vokalistu saimes, muzikas mīlētājiem, nekā to apliecināja ne visai kupaļais apmeklētāju skaits Konservatorijas zālē.

Vel nesen Maskavas P. Čaikovska vārdā nosaukto Valsts konservatoriju beigušā Arta Pile aizvien skaidrāk iezīmē savu nozīmīgu un savdabīgu vietu mūsu jaunatnē, padomju augstskolas izveidotā izpildītāju saimē. No dziedones plašajam spējam, kas pārliecinoši izpaudusies arī operas un oratorijas žanros, sevišķi uzmanību saista viņas konsekventā pievēršanās kamerdziedājumu kultūrai.

19. janvāra koncerta programā bija divu lielāko XIX g. s. vācu vokālās literāras meistarību Suberta un Sumaga dziesmas. Ne tuvu neizmērojot abu komponistu pārbagātā dziesmu pūra vertības, gaumīgi izzeļot, gan popularās, gan mazāk pazīstamās, dziesmas deva pārliecinošu ieskatu Suberta un Sumaga dziesmas mākslas labākajās īpašībās. Šo dziesmu daļā, romantiskā lirika aizvien mums tuva un savijpojoša ar savu psiholoģisko realismu, atsedzot savu laikmeta, savas zemes vienkāršo cilvēku jūtu gausāli ar viņu priekiem un bēdām, gleznojot visiem tuvas un saprotamas dabas ainas, risinot problēmas par cilvēka liksmi uz laimi un cīņu par šo laimi.

No vissekmīgākajiem priekšnesumiem vispirms atzīmēsim Sumaga ciklu «Sievietes mīla un dzīve» ar romantiskā dzejnieka A. Samiso vārdiem (K. Krūzas tulkojumā). Cikla astoņas dziesmas, kas pauz iemīļotās sievietes jūtas, viņas sūpuss par gimenis dzīvi un mātes laimi. A. Piles smalki niansētā dziedājuma izskanēja ar saistošu emocionālu spē-

ku, dziļu un tiešu izjūtu. Visas dziesmas nodziedot liela koncentrācijā, sniedzot nepārtrauktu jūtu vilņa kāpinājuma iespaidi. A. Pile izraisīja pietiekamu krāsainību un dažādību dvēseles noskaņās un rakstura izmaiņās, kas parādās atsevišķās dziesmās. Pedēja cikla dziesmā tiek negaidīti sasistas visas cerības un sapņi: mīļotais miris, vientuļai, nelaimīgai sievietei palikušas tikai atmiņas. Te izpildījums pacēlās līdz istai aizgrābjošai traģikai. Klavieru noslēgums, kas pabeidz visu ciklu, atkārtojot pirmās dziesmas melodiju, ārkārtīgi spēcīgi pasvīturo atmiņu motīvu par bijušo laimi. A. Piles partnēris pianists, nopelniem bagātais mākslinieks Hermanis Brauns, ne tikai šīs vietas smalkjūtīgajā atskaņojumā, bet gandrīz visā programā parādīja teicamu stila izpratni, izpildījuma kultūru, ko prasa šāda veida priekšnesumi, kad abi partneri — vokālists un pianists — nostādīti nevis solista un pavadiņa, bet gan divu līdzvērtīgu ansambļa dalībnieku lomās. No Suberta dziesmām patiesi satricinājošu iespaidu atstāja «Leijerkastnieks», slavenā cikla «Ziemas ceļojums» pedēja dziesma — romantiskā sūpotojā ilgū un cerību ceļa traģiskais noslēgums.

Maigās, dziedošās melodiskās plūsmas pilnās dziesmas «Muzikai», «Tu mans mīlētā», tautiski rotālīgā «Forele», trausmainā «Nenacietība» — lika nodziedāt daļā vienkāršībā, stiliski nevainojami, svaigā un spīdīgā izjūtā.

Ārkārtīgi grūti (arī pianistam) ar Gētes tekstu rakstītā balade «Meža ķēniņš» pārliecinoši ar skaidro traktējumu; gan varēja vēlēties vai-āk temperamenta izraisījuma un mazliet spilgtākus raksturojumu kontrastus. Balā izskanēja populārā Suberta «Barkarola» un tai radniecīgās Sumaga «Divas Venēcijas dziesmas». Te gribētos spilgtākas tēlainības, vairāk krāšņuma niansēs. Sumaga «Ebreju melodija» dziedone parādīja skaistu vokālāziju plašās elpas veidotā melodiskā līnijā, bet izpildījumos vēl nepilnīgi izraisīja to emocionālo kvēlu, apslēpto dvēseles kašli, ko pauz romantisko brīvības ilgū piesātinātais Baifrona teksts.

Negribas atsevišķi runāt par Artas Piles mākslinieciskām dotībām — skaisto, izlīdzināto mecosoprānu, nevainojamo muzikalitāti, izkoptu priekšnesuma kultūru, ko raksturo gaume, vienkāršība, atteikšanās no jebkura ārkšņīguma, — vietas tas ir kila mākslinieces augšanai, jauniem radošiem sasniegumiem.

Ista māksla sākas tur, kur visi šie līdzekļi pakļaujas un kalpo augstākam mērķim: emocionāli pārliecinošu un saistošu, stiliski parafu dziesmu tēlu veidošanai. Tādēļ labātais, ko varam teikt, lai paliek tas, ka Arta Pile, kopā ar savu smalkjūtīgo partneri H. Braunu, sniedza klausītājiem patiesu iespēju sajūt Suberta un Sumaga dziesmu lirikas apturošo un dziļo poeziju. Un tas, ka klausītāji paliesami prala to novērtēt, lai paliek māksliniekam par labāko atzinību un ierosmi tālākiem radošiem meklējumiem.

LPSR Valsts Jaunatnes teātra 10 gadi

Nekur pasaulē bērniem un jaunatnei nevēlēt tik daudz mīlestības, tik daudz rūpju kā Padomju Savienībā. Par to liecina pionieri pili, bērnu un jaunatnes teātri, kino, par to liecina gādība, ko padomju valsts veltī bērnu pasārdzībai, ieskaitot tajā labākos māksliniekus.

Pēc LKKS CK ierosinājuma 1941. g. 27. janvārī ar Alekseja Tolstoja «Zelta atslēdzis» izrādi pirmoreiz savam jaunajam skatītājam vērā durvis LPSR Jaunatnes teātris. Nākamie inscenējumi — A. Brušteinis «Gaišzāle un sārta», N. Ostrovskā «Kā radījās tērauds» apliecināja jaunā teātra dzīvotspējas.

Buržuāziskajā iekārtā latviešu jaunatne pat sāpnot nevarēja par savu teātri. So iespēju tai deva padomju vara. Bet jaunais teātris paspēja darboties tikai dažus mēnešus, sniedzot ap 50 izrāžu. Fasistu nodevīgais uzbrukums mūsu Dzimtenei pārtrauca uzākto darbu. Kad varonīgās Padomju Armijas karavīri atbrīvoja Rīgu no fašistu okupantu jūga, jaunais teātris atkal varēja sāties pie savu uzdevumu pildīšanas — Padomju Latvijas jaunatnes audzināšanas komunistā garā.

Grūtos apstākļos teātris atsāka pārtraukto darbu. Nebija ne savu telpu, ne repertuāra. Visu vajadzēja sākt no gala.

Pārvarot lielas grūtības organizatoriskā un radošā darbā, teātris līdz 1945. gada 1. maijam sagatavoja divus uzdevumus: latviešu tautas dzejnieka J. Raiņa «Krauklītis» un B. Gorbatova «Tēvu jaunību» un sāka četrtreiz nedēļā regulāras izrādes politerafiku klubā.

Sajā laikā mūsu galvenie uzdevumi bija — cienīgi atzīmēt Padomju Latvijas piekto gadadienu un godam pārstāvēt mūsu republiku Vissavienības jaunatnes teātru skate. Repertuāra ziņā palīdzēja rakstnieks Fr. Rokpelns, uzrakstīdams teātrim bērnu oriģināllugu «Gaisma». Auditorija šo izrādi uzņēma silti un atsaucīgi.

1945. gadā ar Ministru Padomes lēmumu teātrim piešķīra telpas Lāčplēša ielā 37, kur tas atrodas arī tagad. Lielas grūtības sacēra tas, ka šī ēka nebija mums piemērota Trūka skatuvei un arī

ši — nopelniem bagātā skatuves māksliniece V. Toporkova, V. Kīmelis, S. Suchanovs, E. Balduņa, Z. Ozolniece, A. Kovalova, V. Stabulniece, T. Cistjakova u. c.

Pedēja gadā savu māksliniecisko gatavību ievērojami cēlusi jaunie aktieri — L. Duņeca, R. Svēca, R. Dambrans, A. Astrovs, T. Mačijevskis, K. Anuševics u. c. Visi viņi pašlaik mūsu teātri ieņem vadošu vietu.

Mākslinieciskā kolektīva audzināšanu dažādos periodos veikusi režisori O. Bormane, A. Leimanis, N. Belakovs, bet pedēja laikā šai laukā daudz strādā režisori A. Vāvere un N. Etingofa. Arī turpmāk režisurā ir lieli un atbildīgi uzdevumi — jāaudzina un jāizkopj aktieru meistarība, jārada mākslinieciski augstvērtīgas, mūsu laika cienīgas izrādes.

Lielākais trūkums Jaunatnes teātra līdzšinējā darbā ir tas, ka vēl līdz šim laikam latviešu trupai nav izdevies iegūt mākslinieciski augstvērtīgu oriģinālrepertuāru.

Esam iestudējuši Fr. Rokpelņa lugu «Gaisma» un M. Salmājas «Kā tas varēja notikt?». Atzīmējot desmit darba gadus, teātris savam jaunajam skatītājam sniedzis A. Sakses romāna «Pret kalnu» dramātizējumu.

Bet ar to nepietiek. Tādēļ viens no galvenajiem turpmākajiem uzdevumiem ir darbs ar jaunajiem dramaturgiem. Proams, nepietiks ar teātra labo gribu vien. Saja jautājumā jānāk talkā Latvijas Padomju rakstnieku savienība.

Ievērojams ir teātra devums mūsu republikas laukiem, kur sniegts 650 izrādes 145 812 skatītājiem. Esam izbraukuši uz visattālākajiem nomalem un visur tikām silti un atsaucīgi uzņemti.

Svarīgs notikums mūsu teātra dzīvē 1950. gadā bija krievu trupas viesizrādes Ukrainas PSR pilsētā Drogobičā un Moldāvijas PSR galvaspilsētā Kišinevā. Viesizrādes guva labus panākumus, un tādas izrādes kā J. Raiņa «Pūt, vējiņ», V. Kaverina «Divi kapteiņi», J. Svarca «Sniega karaliene», A. Simukova «Zvirbulu kalni» iemantoja visplašāko atzinību.

Sākam otro gadu desmitu Mūsu sasniegumi vēl nav tik lieli, lai ar tiem lepotos. Bet mēs esam jauni, strādāsim neapkurstoši, lai turpmākos darba gadus sagādātu māksliniecisku triecējumu.

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBĀ

(Turpinājums nākamajā numurā)

A black and white portrait of a woman, likely a member of the B. F. Jones family. She is wearing a dark, high-collared dress and a light-colored headband or tiara. The portrait is framed by a decorative border.

Vakar Akademiskajā Dramas teātrī notika S. Michalkova lugas «Svešā māja» pirmizrāde. Attēlā: E. Zile (Ustinovs), V. Line (Ludmila), M. Grinberga (Oja), A. Videnieks (Lavrovs) J. Krieviņa uzņ.

Vakar Jelgavas teātri notika A. Krone lugas «Partijas kandidāts» pirmizrāde. Attēlā: R. Mustaps (Aleksējs Plotovščikovs), N. Leimane (Ludmila Leontjeva), M. Pēcūns (Nikolajs Leontjevs), V. Bergs (Prōkofijs Leontjevs). J. Krieviņa uzņ.

Laikraksts «Literatura un Māksla» iznāk vienreiz nedēļā. Redkoleģija: **V. Kalpiņš** (atbildīgais redaktors) **A. Grigulis** (edaktors) **N. Grīnfelds**, **A. Krūmiņš**, **A. Lapīns**, **A. Sakse**. Redakcijas adrese: Rīgā, Kr. Barona ielā 12. Telefons 21997. Runas stundas no plkst. 10.—14. Numurs maksā Rbl. 1.— 52 — gadā. Abonentus pieņem Preses apvienība Rīgā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs Latvijas laikrakstu un žurnālistdevniecība Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Abonēšanas maksa Rbl 38/40. Iespiests Latvijā. PRRT 1 tipogrāfijā, Blaumaņa ielā 38/40. JT02234